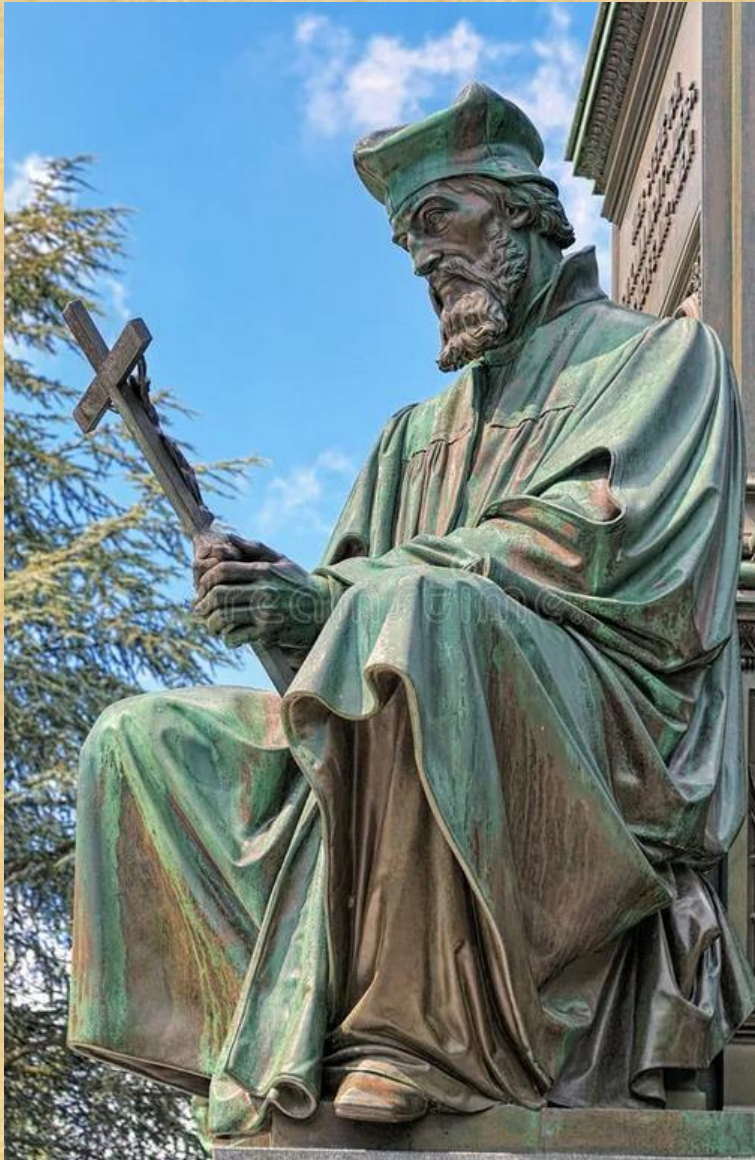

История чешской литературы.

Ян Гус, его предшественники, последователи
и противники

Изотов Андрей Иванович,
доктор филологических наук,
профессор МГУ им. М.В. Ломоносова

Конрад Вальдгаузер († 1369)

Apologia = Accusationes mendicantium
[защита от нападок доминиканцев
И францисканцев]

*Postilla studentium
universitatis Pragensis*
[72 воскресных проповедей]

Урбан V
понтификат
1362-с.1370

Милич из
Кромнержиже =
Miliczus de Chremsir
(† 1374)

Рим

Западная схизма 1378-1417

Авиньон

Урбан VI
1378-1389

Бонифаций IX
1389-1404

Иннокентий VII
1404-1406

Григорий XII
1406-1415

Мартин V
1417-1431

Пиза

Александр V
1409-1410

Иоанн XXIII
1410-1415

Климент VII
1378-1394

Avignon > Spain

Бенедикт XIII
1394-1423

Климент VIII
1423-1429

Матфей из Янова († 1393)

Это Библия, которую я любил с юности и называл своей подругой и невестой, и даже называл матерью прекрасной любви и знания, страха и святой надежды.

Библия есть и должна быть первой и основополагающей вещью для каждого образованного христианина.

Когда я увидел, что так много людей всегда и везде носят с собой мощи святых, каждый для своей защиты и из-за своего особого благочестия, я выбрал Библию, мою избранницу, в качестве спутника моего путешествия, чтобы носить ее всегда и везде рядом со мной, готовую для моей защиты и для моего постоянного утешения, даже в трудную минуту.

Ибо для меня было полезнее всегда иметь при себе слова и учения святых пророков, Христа, апостолов и евангелистов, которые, несомненно, помогали мне во всем и говорили со мной самым добрым образом, чем их кости или другие подобные неодушевленные предметы.

Regulae Veteris et Novi Testamenti

Войтех Ранькув из Ежова
Adalbertus Ranconis de Ericinio († 1388)

Войтех Ранькув
на витраже
Собора св. Вита в Праге

Иоанн из Мыта † 1405

Jan Hus

Štěpán z Pálče

Jan z Litoměřic

Jakoubek ze Stříbra

Jeroným Pražský

Vavřinec z Březové

Стефан из Колина

Stephanus de Colonia seu Colineusis. † 28. 8. 1406

„zelator patriae ferventissimus“

*Quaestiones et responsiones diversorum
magistrorum excerpte ex diversis decretalibus*

Ян Гус

(с. 1369 – 6.07.1415)

Иаков из Стршибра 1373-1429

*Песня о теле и крови
Христовой*

HIERONIMVS BOHEMVS PRAGENSIS.

*Et vultum pietas velauit et anxia virtus,
Artus consumpsit dum fera flamma pios.
Spiritus erroris tantus fuit illius auro,
Ut crimen fuerit pro pietate mori.*

Cum priuilegio.

Иероним Пражский 1377-1416

С лицом светлым и жизнерадостным шел он на смерть; он не боялся ни огня, ни мучений, ни смерти. Ни один из стоиков не встречал смерть с таким непоколебимым и бесстрашным духом, как этот муж. Когда он пришел на место казни, то сам снял с себя одежду. Затем он преклонил колени, чтобы помолиться у столба, к которому его затем привязали.

Поджо Браччолини

Стефан из Палча 1370-1423

Tractatus gloriosus

*Replicatio contra quidamistas (Contra reprehensionem consilii octo doctorum, Tractatus Mgri Palecz, **contra quem M. Hus replicam fecit** ut supra, Responsio ad duas quasdam replicationses pertinaciter et falsissime factas contra consilium doctorum catholicorum)*

Antihus

*Tractatus contra quattuor articulos hussitarum (Tractatus **contra wiclefistas et hussitas heresiarchas**)*

*Tractatulus **De ecclesia**, pulchra dicta est (De aequivocatione nominis ecclesia)*

Станислав из Знойма
(cca 1351 – 11.10.1414)

De vero et falso

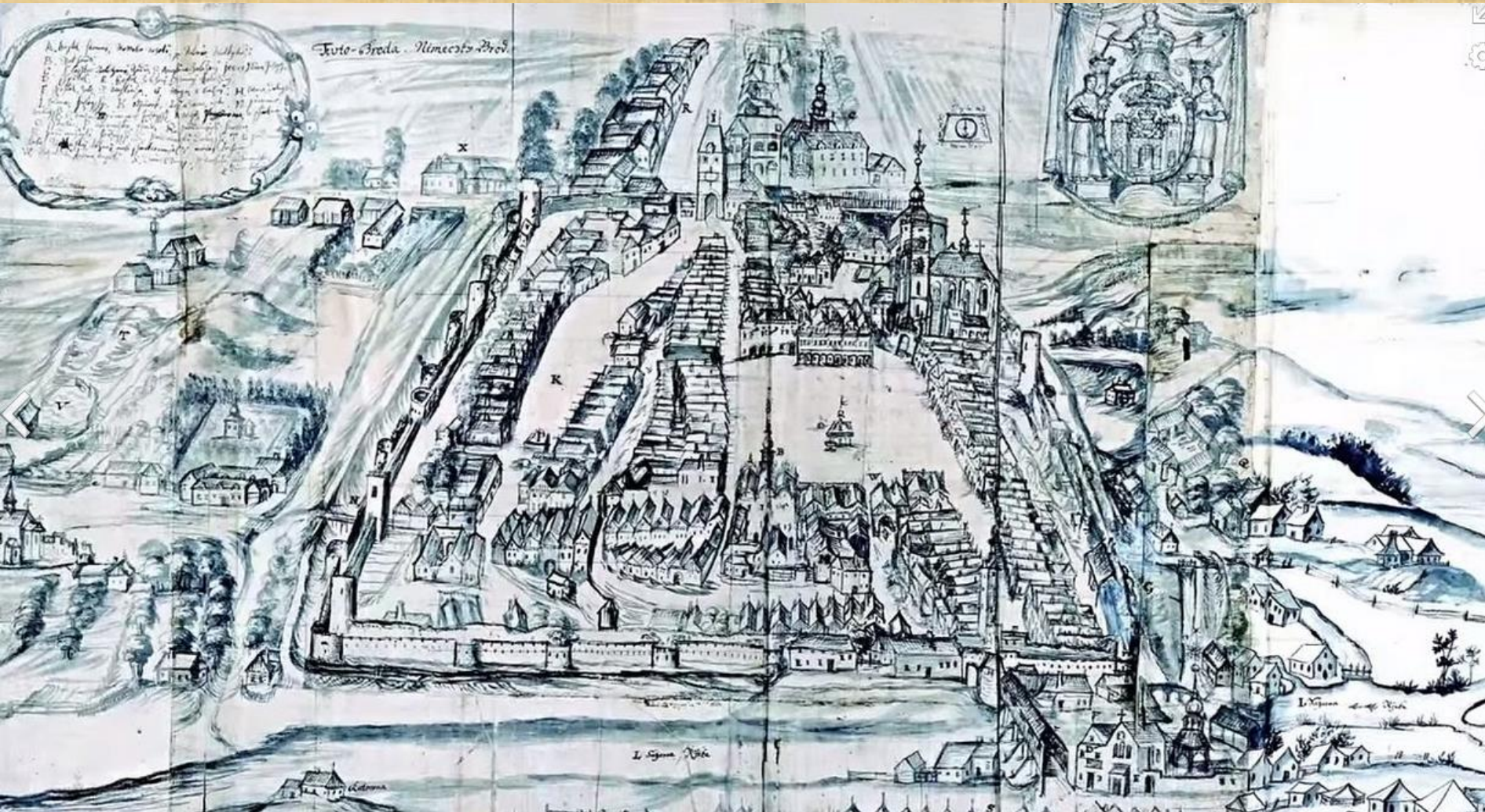
De felicitate

De universalibus

De corpore Christi

De ecclesia

Михаил из Брода =
Michal de Causis
(<1380-1432)

Вифлеемские проповеди 1410-1411

Свадьба в Кане
Галилейской

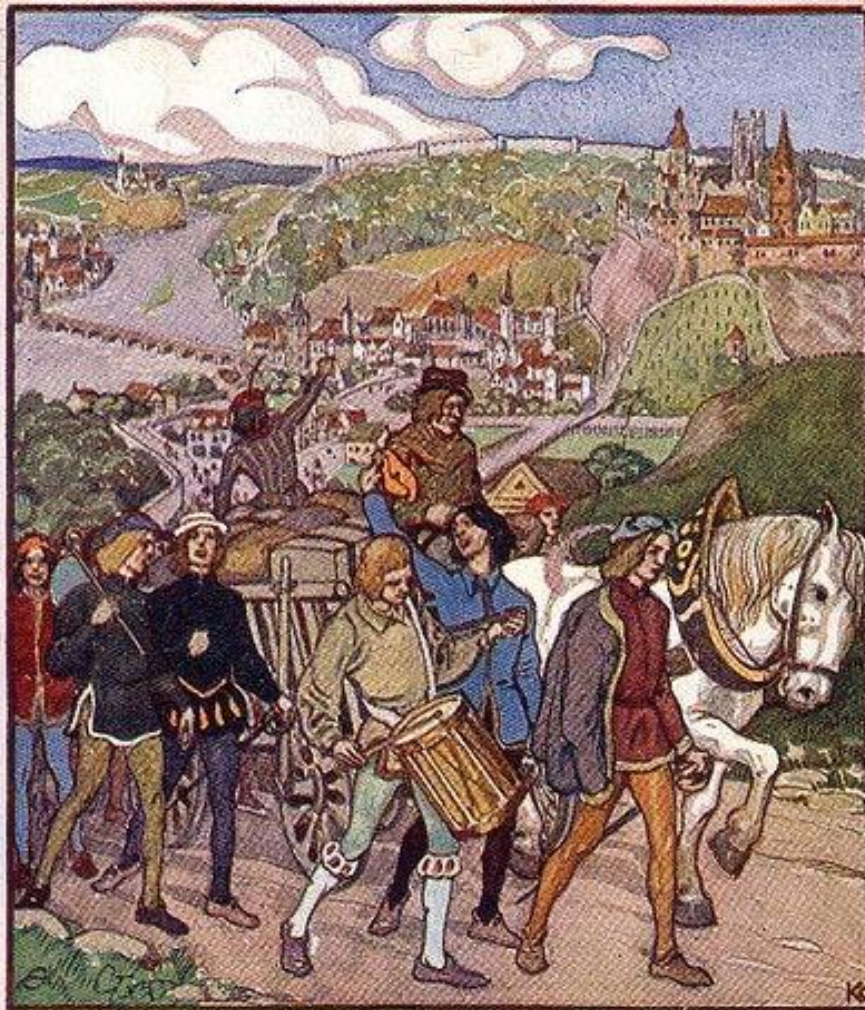
О вреде пьянства

Против роскоши в одеянии и прическах

Исход немецких студентов и профессоров из Пражского университета в Саксонию

Friedrich I. der Streitbare Herzog, Kurfürst und Pfalzgraf von Sachsen

AVSZUG DER DEUTSCHEN STUDENTEN
1409
@@AVS PRAG NACH LEIPZIG@@

Friedrich d. Streitbar. † 1428. Katharina v. Braunschweig.

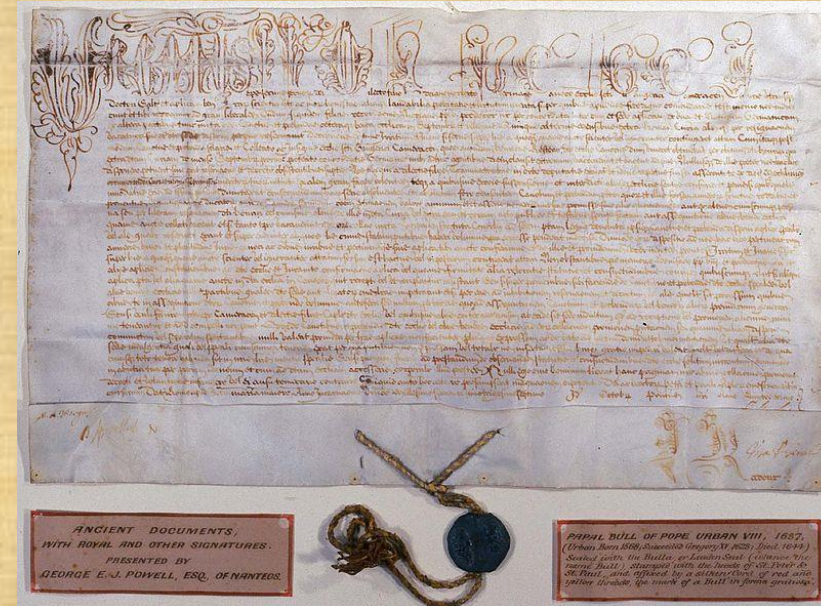
Папская булла

О шести грехах

О симонии

О Церкви

Постил(л)а

О познании истинного пути к спасению = Дочка

Толкование Символа веры, десяти заповедей и Молитвы Господней

Stáhnout tento sou

ПИСЬМА

Пражскому архиепископу Збынеку (1408)

Польскому королю Владиславу (1411)

Папе Иоанну XXIII (1411)

Пражанам (1412)

О дороге на собор в Констанцу (1414)

Магистру Мартину из Волыни (1414)

Друзьям перед дорогой в Констанцу (1414)

Магистр Ян Гус, священник и слуга Господа Иисуса Христа в надежде, всем верным и дорогим братьям и сестрам в Господе Иисусе, которые услышали слово Божье через меня и пришли, благодать и мир от Бога отца нашего и от Святого Духа, чтобы они могли пребывать без изъяна в его истине.

V NÁDĚJI BOŽÍ MISTR HUS JAN

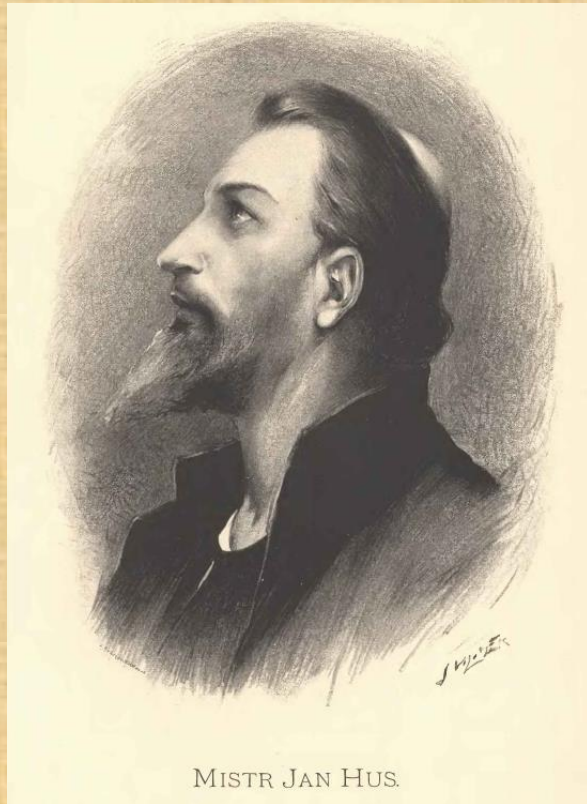
V náději boží mistr Hus Jan
České zemi svatým vydán,
jenž jest upálen
pro pravdu boží
5 v Konstanci
od roty biskupské
léta božieho
tisíciého
čtyrstého
10 patnáctého.

Ten jest kázal svaté čtenie,
to dobře Česká země vie;
ale rota kněžská,
kanovnická a mnišská
15 vydali
svědectvie křivé
do Konstancie
na mistra Jana
ze zlosti
20 bez milosti.

Mistr Hus živ byl v spravedlnosti,
hyzdil hříechy, chválil cnosti,
učil příkázání,
prorokování
25 božiemu,
svůj život za to dal,
do nebes se dostal
v náději boží
se všemi
30 zvolenými.

Chceme-li my hříšní tam býti,
mosíme pro pravdu trpěti,
pravdu velebiti,
křivdu tupiti,
35 živu býti
v boze bez pokrytstvie.
Neb pán buoh srdce vie
všech zlých i dobrých
jakžto böh
40 ot věčnosti.

Pane bože, náš stvořiteli,
daj nám mieti dobrou vuoli,
abychom plnili
tvé příkázanie
45 a čtenie
v lásce a v milosti,
sebe posilujíc
tvým tělem svatým
a tvú krví
50 do skončenie.

MISTR JAN HUS.

POVSTAŇ, POVSTAŇ, VELIKÉ MĚSTO PRAŽSKÉ

Povstaň, povstaň, Veliké Město pražské,
všeckna říše věrná této země České,
rytířské pohlavie i všeckny moci zemské

5 proti tomu králi babylonskému,
ještoť hrozí městu jerusalémskému,
pražské obci i mnohému lidu věrnému.

*

Vezmiž na pomoc krále najvyššého,
proti tvým nepřítelóm velmi silného,
ještoť nenie na všem světě nadeň větčého,

10 neb se jemu libíš tohoto léta,
že potlačuješ marnost pyšného světa,
neb požíváš ovoce věčného života.

*

15 Zruš Nabuchodonosorovu sochu,
hada měděného, jenž nad boha ctiechu,
chtiec, aby neduhóv sbyli, jemu se klaněli.

Nerodiž se báti krále uherského,
ještoť jest na mále cti i chvály jeho,
nebt' bude přemožen od lidu pokorného.

*

20 Judith vdova Oloferna mocného
přemohlať jest pokorú života svého
a jeho mečem stala hlavu v stanu jeho.

Protož sobě zvol krále šlechetného,
ještoť by byl přítel zákona božieho,
ať by porazil Oloferna ukrutného

*

25 a porazil božieho nepřitele,
Antikrista, falešné jeho učitele,
ať nekáží více bludóv v svatém kostele.

30 Vzdajmež bohu chválu israhelskému,
nade všecky bohy bohu velikému,
prosiec, ať dá mír a pokoj lidu českému.
Amen.

KTOŽ JSŮ BOŽÍ BOJOVNÍCI

5 Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od boha pomoci
a ufajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítězíte.

10 Kristusť vám za škody stojí,
stokrát více sľubuje,
pakli kto proň život složí,
věčný mieti bude;
blaze každému, ktož na pravdě sende.

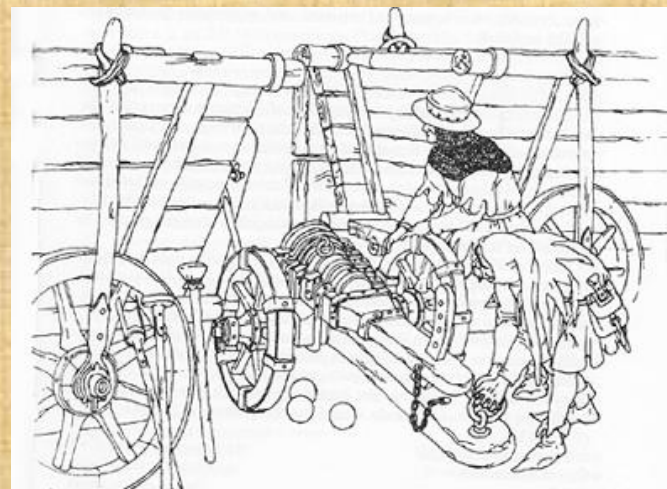
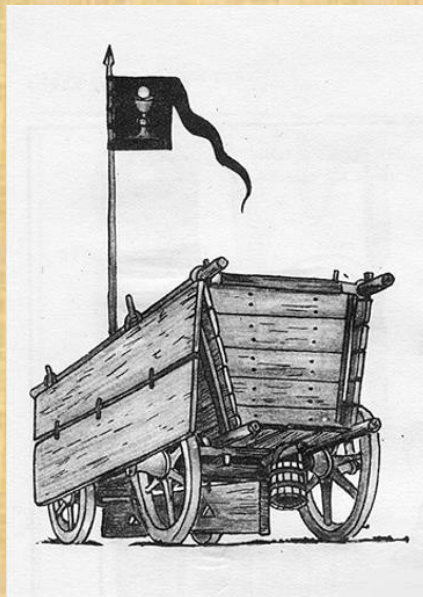
Tenť pán veliť se nebátí
záhubcí tělesných,
veliť i život složiti
pro lásku svých bližních.

*

15 Protož střelci, kopiníci
řádu rytieřského,
sudličníci a cepníci
lidu rozličného,
pomnětež všichni na pána štědrého!

20 Nepřátel se nelekajte,
na množství nehledte,
pána svého v srdci mějte,
proň a s ním bojujte
a před nepřátely neutiekajte!

25 Dávno Čechové řiekali
a příslovie měli,

že podle dobrého pána
dobrá jiezda bývá.

*

30 Vy pakosti a drabanti,
na duše pomněte,
pro lakomství a lúpeže
životův netraťte
a na kořistech se nezastavujte!

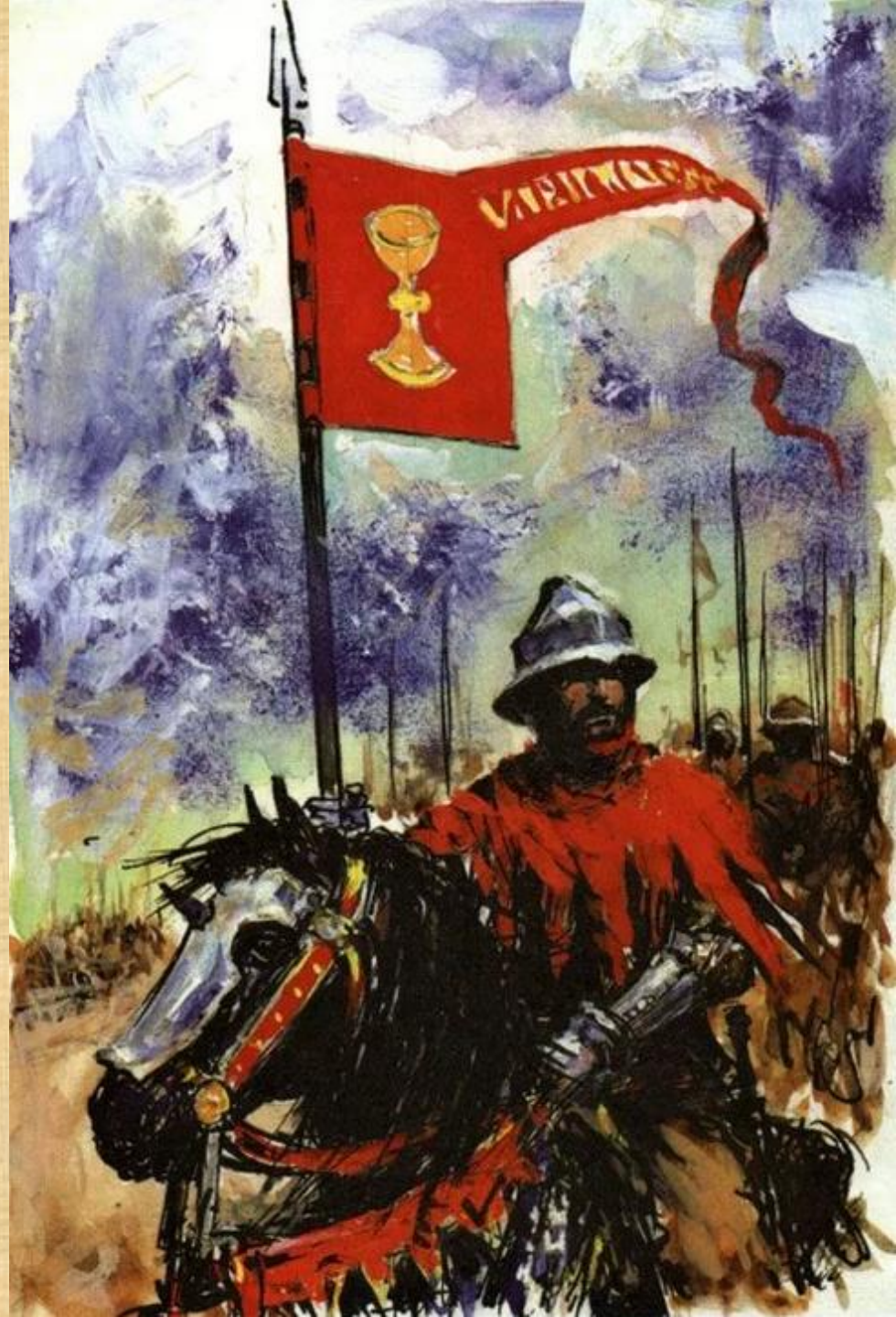
35 Heslo všichni pamatujte,
kterěž vám vydáno,
svých hauptmanův pozorujte,
retuj druh druhého,
hledíž a drž se každý šiku svého!

40 A s tím vesele křikněte
řkúc: Na ně, hr na ně!
Bran svůj rukama chutnajte,
bóh pán náš, křikněte!

Лаврентий из Бржезовой
† 1437

Гуситская хроника

Петр Хельчицкий
с.1370-с.1460

Петр Хельчицкий и
магистры Пражского
университета

О битве духовной

О трех сословиях

Постил(л)а

Сеть веры истинной

Fratres legis Christi = Unitas fratrum

**Ян Благовослав
1523-1571**

**Ян Амос Коменский
1592-1670**

Николай из Пелгржима по прозванию Biskupec

Confessio Taboritarum

*Orationes, quibus Nicolaus de
Pelhřimov, Taboritarum episcopus, et
Ulricus de Znojmo, orphanorum
sacerdos, articulos de peccatis
publicis puniendis et libertate verbi
Dei in concilio Basiliensi anno 1433
ineunte defenderunt*

*Scriptum super quattuor evangelia in
unum concordata*

*Chronicon continens causam
sacerdotium taboriensium*

Петр Пейн
по прозванию
Магистр Инглиш
(1380-1456)

Jeroným Pražský

Jakoubek ze Stříbra

Mikuláš Biskupec z Pelhřimova

Jan Rokycana

Jan Želivský

Tractatus de necessitate absoluta eveniencium

Intimatio contra positionem de natura universalium Nicolai de Stoiczin

Иоанн Рокицана

*Комментарий к Откровению
Иоанна Богослова*

Кутногорские проповеди

*Выступления на Базельском
соборе*

О семи страстях и грехах

Tractatus de eucharista

MISTR JAN ROKYCANA

Мартин Лупач
†1468

Říká se: „Běda zvráceným pikartům, kteří podle své tělesnosti usilují všemožně zvrátit cestu boží.“ Ale já říkám: Běda největším škůdcům a nestoudníkům, zvrhlíkům našim, ačli si zasluhují být nazýváni našimi! Cožpak jsme vždycky nehlásali, že ta sběr římská je synagogou satanovou a nevěstkou z Apokalyps. cožpak jsme to rozumovými důvody nedokázali a nevyčistili jsme v jejím zájmu antikristy až do nejspodnějšího kalu?

Vy však držíte jako článek víry, že byl Petr v Římě umučen, a stáda vás poslouchají a tak i věří. Není proto divu, že se přijímá za víru i stavba nad tímto základem, to jest všecko papežské. Ty však, milý muži, uť tak, drž tak a v kázáních uváděj, že žádné Písmo svaté nesvědčí, že Petr v Římě kdy byl.

Contra papam

Epistola ad Nicolaum Cusanum

Super responso Pii pape (1462)

Иоанн из Пршибрама
†1448

Contra articulos Picardorum

De ritibus missae

De professione fidei et errorum revocatione

Жизнь священников Таборских

Битва у Липан 30 мая 1434

Песня о короле Владиславе Варненчике

Od božieho narodení po tisíc let,
po čtyři steh po čtyřidceti i po čtyřech

uherský král, král Vladislav
na pohany vojsko sebral.

5 I přibral se na pohany až do moře,
tu, kdež pohané ležiechu velmi silně,
i počal se jest modliti
pánu buožu velmi pilně:

10 „Hospodine všemohúcí, pomiluj ny,
rač nám dáti svítěziti nad pohany,
ať nedějí chlubieci se:
„Přemohli jsme nad křesťany.“

15 Ku pomoci poprosíme buožie matky,
ať nám ráčí uprositi na děťátku,
bychom mohli poraziti
ty pohany na počátku.

20 I my také poprosíme všechných svatých,
ať nám ráčí uprositi na něm také,
bychom mohli poraziti
ty pohany vždy prokleté.“

I pokřikl jest na své vojsko velmi tiše:
„Ctní rytieři i panoše v této říši,
pomni každý na svoji čest,
a bíme se pro Ježíše!“

25 Všickni páni přivolili k jeho slovu,
ctní rytieře i panoše všichni spolu,
jak nejmenší, tak největší,
což jich bylo ve všem sboru.

30 Vytočil se král Vladislav s svoji mocí,
mnoho tisíc set pohanuov tu porazil.
Milý buože, pozdrav jeho,
popřej jemu ctněj manželky,

35 ať by ona vždy rodila krásné syny,
jehož by nám tu českú zemi bránili,
spravedlivost, křesťanský řád
po všem světě rozplodili.

40 V ten úterý po svatém Martině bylo,
jehož se jest veliké pobitie stalo
mezi ciesařem pohanským
a mezi králem uherským.

Všeckni páni věrně stáli vedlé krále,
neb se bili přes celý den tak velmi,
počínajíce od jitra,
až je zašla veliká tma.

45 Vše pobitie obdržal jest král Vladislav,
anebo jest do samé noci na placu stál,
až se poslední pohané
rozpudili, kto věděl kam.

50 A v tom boji uražen král na svoji tvář,
která rána jemu chvála buď před králmi,
neb jest statečně bojoval
jako ctný rek mezi pány.

55 A v tom boji zahynul jest Beltherýš pán,
který jest držal korúhev, dědičný pán.
Milý buože, rač posaditi
duši jeho v nebesích sám.

60 Tuť jsú také zahynuli biskupi dva,
neb jsú statečně honili jako lvi dva;
jeden byl biskup uherský
a druhý byl varadínský.

Mnoho jiné ctné družiny tu jich sešlo,
neb jsú bojovali pro to drahé heslo,
pro Ježíše, jemu chvála
buď na věky jemu dána.

65 Mnoho jiné ctné družiny tu jich sešlo,
milý buože, odpusť jim jich viny,
rač jim dáti kralovati
všecky časy s tebou.
Amen.

Владислав III Варненчик
Король Польши
1434-1444
Король Венгрии
1440-1444

Od narozenie božieho
léta tisícieho
počítajíc čtyřstého
čtyřicátého osmého
5 stalo se jest vnově

v Čechách obecné svolanie,
ač koli ta věc tajna více není,
od pánuov korúhevných,
urozených, statečných
10 královstvie Českého,

v Praze, v tom městě slavném,
na rathúze, domu radném.
Tu sú se spolu schodili,
ať by sobě radili
15 v pravdě, upřimosti,

s nimi rytieři stateční
a zemané slovtvní,
múďři a opatrní měšťané,
poctiví páni konšelé
20 práva přísěžného,

kterak by zemi zřídili
a krále zpusobili
a arcibiskupa konali,
kteréhož sú volili,
25 svú ctí potvrdili.

A proto biechu poslali
a náklad učinili
do Říma k otci svatému,
aby tiem bohu milému
30 ráčil poslužiti,

arcibiskupa světiti,
pravdu boží rozmnožiti,
tiem zemi upokojiti
a řády zpusobiti,
35 vše dobré zjednati.

Učinil papež odeslání
a dávaje na vědomie,
že chce do Čech poslati,
milostivě opatřiti,
40 vše dobré zpusobiti.

A my tiem byli veseli,
pána boha chválili;
páni sněmy odložili,
aby se připravili
45 poselstvie přijíti.

A zvláště páni Pražané
učinili přikázanie
řemeslu všelikému,
by ke cti otci svatému
50 i jeho velebnosti

učinili obnovenie
korúhví, malování
i svieci okrášlenie,
v chodu poctivé kráčenje,
55 jakž kto najlěp muože;

také kněžim i mistruom
i všelikým faráruom,
žákovstvu obecnímu,
aby každý ke cti jemu
60 převesele zpíeval.

A to se jest tak stalo,
ješto se jest nedálo
dobře od dávného věku,
by smrtedlnému člověku
65 taká se čest stala

jako tomu legátovi.
Proti němu s korúhvemi
vyšli, páni vyjeli,
pod nebesa jej přijeli
70 s velikú slavností,

Te Deum laudamus zpíevajíce,
pánu bohu děkujíce,
že člověka takého
.
75 ráčil k nám poslati,

a majíc vždy za to,
že on jede, aby pravdu
boží rozmnožil
a vše dobré zpusobil
80 učině jednotu.

A pak se potom zjevilo
to, což mu na srdci bylo;
maje pravdu velebiti,
nestyděl se jí haněti
85 i bludem nazývati.

A podlé své neupřimosti
ihned nebyl bez pomsty;
z božieho dopuštění
stalo se jest pověťrie,
90 dobře hrozná buře,

dřieve než do Prahy vjeli,
až se korúhve ztrhaly,
nebesa se zrušila,
a to boží pomsta byla
95 té veliké pychy.

Ještě k jeho poctivosti
i jeho duostojnosti
purgmistři města Pražského
mezknyni vedli jeho
100 s velikú poctivostí.

A když do Prahy jeli,
kříž krásný před nim nesli,
v zvony krásně zvonili,
lidé sú se divili
105 všudy na vše strany.

Potom na rynek vyjeli
a před Týn přijeli;
tu jej s mezkyně ssadili
a do kostela uvedli
110 tu předrahú svatost.

Ale farář toho kostela,
mistr Papúšek ze jména,
chtě milost obdržeti,
nemeškal kobercuov rozestřieti,
115 kudyž on měl jiti.

A legát pro svú velebnost
i své svatosti přítomnost
štedře odpustky rozdával,
milostivě všechny žehnal.
120 Ach, že jsme to zmeškali!

Však pro vděčné posluženie
učinil jest odplacenie
Papúškovi faráři,
tomu tak neúčitečnému lháři,
125 pravdy změtečníku,

řka: „Již nechaj rozdávanie
pod obojí zpusobú,
a jiné veda za sebú
s svými tovariši!“ –
130

jakož jest to prvé činil,
než jest s ním legát mluvil.
Již pak, vzav rozhřešení,
vši zemi na potupenie
135 nebojí se svoditi

od božie krve.
Ach, toť jest jisté znamenie,
žeť jest to proto učinil,
aby skrže to spieše byl
140 bohatým proboštem

v Litoměřicích v městě.
A nedajžť pán buoh štěstí
tobě v tom dlúho trváti,
ale nad tebu pomstíti,
145 změtenče pravdy!

Páni legáta pojechu,
do hospody jej dovedechu,
tu do domu U slona,
tu mu hospoda dána
150 se vši poctivostí.

Opět páni z své milosti
činili mu poctivosti,
a najviec ta sběř pražská
i jiná všeliká mnišská,
155 a takto mu řkúce:

„Ó, vitaj, přežádúci!
Tys veselé našich srdci.
Chcemť věrně děkovati,
žeš nás ráčil navštieviti.
160 Rač k nám na Hrad jeti!“

Tu pak legátova milost
potom jede na Hrad přes most.
Proti jeho velebnosti
vyšli s velikú slavností
165 pravdy potupníci.

Svatojiřská abatyše
pojide za ním velmi tiše
chtiec legáta přivítati,
poctivost mu učiniti
170 se všim svým komonstvem.

A když dojede mosta,
stať se nad ním hrozná pomsta:
opět se pověříe vztrže,
obě korúhvi utrže,
175 do přiekopu svrže.

Pak po tom přivítání
sta se tajně svolání
proti kalichu božímu,
aby lidu obecnímu
180 viec nebyl rozdáván.

A na tom spolu zuostali,
aby mši svatú slúžili
u svatého Jakuba,
řkúc: „Tuť bude mnohá turba
185 spolu lidu českého,

a tu vaše velebnost
toho lidu přítomnost
učiníte potvrzenie
těla božieho přijímanie
190 pod jednu zpuosobú.

A myť též budem praviti
i na zpovědech raditi,
ať by obyčeje toho,
nechajíc písma všelikého,
195 v tom náshleovali.“

Protož vězte zacelo,
že přesvaté boží tělo
legát sedě přijímal,
ale před šlojířem klekal,
200 s poctivostí líbal.

Viz smysla nemúdrého
a oslepenie převelikého:
před pánem bohem seděti,
a před němú věcí klekati
205 a takú čest činiti,

ještoť sluší pánu bohu!
Toť já v pravdě řeči mohu,
žeť obyčej pohanský,
jistě nenief křesťanský,
210 a bohu ohavný.

Pomněmež, milí křesťané,
varujme se modloslúžení;
velikát jest ohavnost
i proti pánu bohu zlost.
215 A on to rač zrušiti,

nebť zákon boží toho brání,
také svatý Pavel praví,
aby každé koleno klekalo
a na zemi padalo
220 ve jméno Ježíše.

Proto-lis z Říma vyjel,
aby s tím k nám do Čech přijel?
Neb ktožť jsú na to radili,
nedobřeť jsú učinili,
225 před bohem shledátel

A pro takú ohavnost
nedopustíť božie milost
pravdu svú potupiti,
tvého úmysla konati.
230 Protos z Čech musil jeti.

A ještěť nezapomanu
a jižť tebe tu ostanu,
žeš se směl pokusiti
a chtě listy jim vynésti
235 ku potupě pravdy.

Tiem-lis se chtěl pomstíti?
Všaks měl rozuoměti,
žeť by páni Čechové
skrže to měli příslovie,
240 a strach v zemi búře!

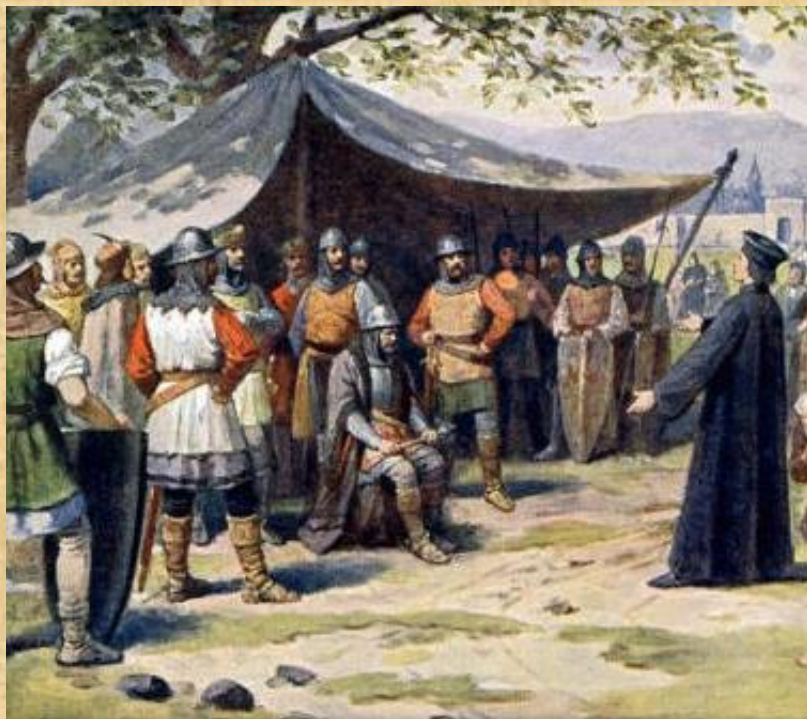
I děkujíť jini lidé z toho mnoho,
že jsú nedopustili toho,
poslavše do Benešova;
byl by ujel jako sova
245 a nepomně na to,

kterak jsme tě velebili,
slavně do Čech přijeli.
Avšak se jest dobře stalo,
žeť se jest tobě událo
250 s takovou ctí odjeti.

A tam tě buoh rač žehnatí
a k nám nevracovati
viece do České země;
ale bychme to kněžské plémě
255 za tebu vyhnali –

jakožť jednoty nebude,
dokažď ocas tvuoj zde bude –
pane bože, rač přizřieti
a svú pravdu rozmnožiti
260 u vieře a v lásce.
Amen.

Песня о Рокицане и его сектантах

Čechové viery pravé,
pozeľajte bezprávie,
kteréž se děje nyní
svaté cirkvi římské

od toho Rokycana,
čertového satana,
odřezance lstivého
od kostela římského
s svými šibalnsky.

Haniel otce svatého,
kardinála každého,
preláty i biskupy;
všeckyť napořád tupí
ariánský svuodce.

15 Vedef lid z poslušenstvie,
rozširuje kacierstvie,
Viklefa nasleduje
a kaciere fidruje
všeckny chlebné viery.

20 Nebť sám také věří,
jakož i Viglef drží,
nesmief viery vyznati,
musíť ho čert sežrati,
lečť přijme pokánie.

25 Svaté písmo falšuje,
pokavad chce, urubuje,

měníť úmysly svatých
od doktoruov přijatých
svaté cirkve římské.

30 Protivník neústupný,
chlebovětec velmi zpupný,
Antikristuov předchuoďce
i duší sprostných všech svuodce
lokač krve lidské.

35 Jakž ho čert přinesl do Prahy,
zchopiv ho na svoje rohy,
takť jest rozbroj učinil
a lidi rozšibalil;
druh druhu nevěří.

40 Krále se pány svadil,
Jeho milosti radil:
„Papeže neposlúchaj,
na jeho kletby nedbaj,
ni na kardinály.“

45 Div se jeho chytrosti:
cožť nemůže dověsti,
toť světskými dorazí,
nejednohoť urazí
v měšec i v tobolku.

50 Jakož mi jest učinil,
když jsem se jemu byl svěřil:
slíbil svú kněžskou věřú
i proměnil v nevěřú,
zradil mé peníze.

55 Viecet vám o něm poviem,
nebť já to dobře viem.
Svodil sem ho s Krúpovú,
s tú nebožičkú vdovú –
odpustiť jim pán buoh.

60 Opojila ho medem,
zasýpajíc zázvorem;

odběhl u nie kožicha,
zapomenuv kalicha
U slonuov v tom domu.

65 Nesmief více praviti,
snad by se mohl zblázniti,
bycht naň všecko pověděl;
nechciť, byť každý věděl
jeho z kurvy synstvo.

70 Pojal Prahu v udidlo,
i máť v ní dobré bydlo;
vládneť všemi rathauzy
a mnohýmť činí núzi
v tom duchovniem právé,

75 v němžto jeho doktoři,
řemeslníci někteři,
zповědi pronesují.
Súdie ševci měšťeny,
lidi žertujíce.

80 To-li biskup volený?
Blázen jest proholený.
Dočetl se v kněhách černých,
ariánských, kacierských,
ať by rušil řády.

85 Zbraňujeť posvěcenie
i k svatým putovanie,
nedáť mieru libati
ani křížem žehnati
s svými pilikaty.

90 Mnohé křesťany trápi
a je k oltári nutí
bezděky i k zповědi;
všeckoť na ně povědi
drazi zповědlníci.

95 Cizie fary spravují,
draho je najímají,

vosadnie šacujíce
a vždy mieti viac chťice
a bez nedostatku.

100 Toľ jsú ti apoštolé,
ještoť žerú do vôle
a hodin neřiekajú
ani se zpoviedajú
a tak jdu k oltári.

105 Manichejstí falali!
I všeckoť jsú praví ľháři,
jenž jsú pleše vylhali,
aby ľid falovali
pod pokrytstvom kněžským.

110 Kdýž chťejú kněži býti,
řkúť se do Řima jiti;
obejdúce pomezí
hned jsú hotoví kněži –
podmež na novú mši!

115 Bez řaduf sú svěcení,
nethajúť na svěcení,
při mši mešného řúcha,
buď ornátu, kalicha.
Takť neřádně slúžie.

120 Od puol svátosti kazatelé,
vždyť pána Krista dělé,
zbavujúť se milosti,
jenž jest studnice ctnosti,
celý Kristus živý.

125 Všeť jsú v pivnici knězie,
ještoť plešemi tězie,
o fary se tržiti
přivykli i ceniti
jako nájemníci.

130 Růhajúť se kropení
i vody posvěcení,

aniž chťie dopustiti
za dušičky slúžiti
našich přátel přejších.

135 Bekynkám přečítajú,
ofěruť zamietajú,
nebf jim nesú slepice,
husy, zajiee, berance,
štiky i mazance.

140 Ode křtu málo berú,
jen dvě libře zázvoru;
nechťieť dietek pokřtiti,
musíť k nim cestú jiti,
řkúť: „Protivník jsi.“

145 Pohřebuť věrným brání
a od tohoť chťie dáni
řkúe: „Nenieť naše strany,
vynestež ho ven z brány,
nic nám neodkázal.“

150 Českyť na mši zpievajú,
snad latně neumějí,
žádnéhoť neoddadie,
lečť prvě něco dadie,
kdýž jich strany nejsú.

155 Znamenaj jich kázaní,
ano toľiko haněni;
zobykli sú utrhati,
na každéhoť krkati,
nebf jim písmo krátko.

160 Všudyť chťie panovati
a všem rozkazovati,
ale sami k žádnému
nechťie zřieti vyššiemu,
slepí proholenci.

165 Kdýž zpoviedajú ženy,
zechťieť nemalé ceny,

pět kop za rozhřešení,
toť Tobiáš dobre vie:
„Di a nehřeš více!“

170 Znajte lotry poběhlé,
z poslušenstvie vypadlé:
literúť se spravují,
na výklady netbahjí
všech doktoruov svatých.

175 Po soběť ľidi vedú,
samíť nevědie, kam jdu,
prostě ľid po nich táhne
a buoh vie, co se stane
ľidu i těm svuodcóm.

180 Již-li, Pražené, viete
a nic řeci nesmiete,
že vládnú knězie vámi,
činie z vás, co chťie sami –
toť jsú vaši páni.

185 Musíte poslúchati
a všech vuoli činiti,
což ko ivěk zamysle,
buď to dobré nebo zlé,
ač vám proti myslí.

190 Nevařte piva mnoho,
nebf piti nedadie toho
v svátky, také v neděli,
jakož sú zapověděli.
Čekajte z plného!

195 Budiž bohu žel toho,
že ti popi mnoho
maji Prahú vládnúti
a k jich vuoli vše býti –
čert jim puojčil ščestie.

200 Bože, králi nebeský,
rač zřiediti ľid český,

ač sami přijdúe k sobě
v jednotě slúžie tobě,
v svatě stojiee cierkvi.
205 Amen.

Toť konec de archihereticis viefisticis hussitis.

Сигизмунд
Король Чехии
1419-1437

Краткое собрание хроник чешских для предостережения верных чехов

Dále Kronika česká svědčí, kterak též pokolenie německé nikdy z přirozenie svého nemóž býti věrno jazyku českému, nebo i pánóm českým Libuše řekla jest:

5 Bude-li Němec nad vámi vlásti,
nebude jazyk váš dlúho tráti.
Túhať jest každému mezi cizími,
smutný utěši se mezi známými.
Každý rád kraluje mezi přátely svými,
jeden múdrý neradí se s cizími.
10 Pojmeť sobě lid jazyka svého
a budeť vždy hleděti vašeho zlého.
Na váš lid bude hledati viny
a svým rozdělí vaše dědiny.
Naplní zemi lidmi cizími
15 a bude váletí s vašimi.
Češte své, ačť jest chrastavo,
nedaj cizozemci své cti, česká hlavo!

Staré letopisy české

Tři stínání pro odpušky

Tuto by bylo mnoho praviti, co se jest před tím dalo, než jsou tito stínání – a bylo v pondělí – a před tím v neděli zjímání; ale musím ukrátiti, než toto chci jediné pověděti. Byl sem při tom, když – bylo ten pondělí v hodinu jako třetí – mistr Jan Hus s jinými mistry a studenty přišel na rathúz prose, aby jeho konšelé před se pustili. A tak se stalo, že s několika 5 mistry vstúpil před ně, jiných všech studentuov nechali před rathúzem, jichž mohlo býti na dva tisíce. Tu mistr Hus mluvil s konšely prose jich, aby těm třem nic nečinili pro ty odpušky, a pravě, že jest on toho puovod, aby těm odpuškóm odpíráno bylo, a měli-li by co jim učiniti, aby jemu

10 prvé učinili, že jest on toho první příčina. Tu konšelé řekli jemu, že se jim nemá nic státi, aby šel s svými domov. A rozešli jsou se na svá obydlé. A tak mistr Hus maje za to, že jim již nic nečinie, šel s dobrú myslí s svými se všemi do Betléma a jiní na svá obydlé, doprovodivše jeho.

Pak lid vešken očekáváše na rynku, co z toho bude učiněno, neb ráno 15 kázali biřicóm volati, aby všickni, chudí i bohatí, byli na rynku, to pak tu chvíli kázali volati, aby se všickni rozešli. Tehdy konšelé rozkázali právu, aby je vyvedúce stínali. A šli mnozí oděnci s rathúzu a byli všickni Němci a konšelé také byli Němci. A obklíčivše ti oděnci ty jisté proti domu celného, i kázali je stínati u veliké tieskni oděncuov. Ihned přišel mistr Jičín 20 s velikým zástupem mistruov a studentuov i vzal směle těla jich i nesl je s velikú smělostí do Betléma; mnozí také plakali jich smrti jako nevinné.

Verze A:

Léta 1430 před Narozením božim Čechové mnozí sebravše se vojensky, i jeli do Míšně mstit jelenov a do jiných okolních zemí, kdežto města Plavna rychle dobyli jsú i hradu v tom městě a mnoho lidí zbili sú a ohněm spálili. A tiem zhrozeni súc Němci s dobrých hradov i měst dobře ohrazených
5 utiekali sú před Čechy. A tak ti Čechové v těch zemiech hradov, měst i vsí vypálili sú několik tisícov. A z některých měst, jako z Nurenburga a Pamberka, dané sú Čechóm dávány, aby jich nehubili a jim tak velikých škod neučinili. A tu Čechové veliký lúpež vzeli sú, a jakož obecně pravie, dobře sedmdesát měst ohrazených vypálili jsú a hradov a vsí počtu nevedě.
10 Kterím Čechóm ty všechny země německé nesměly sú se postaviti polem proti Čechóm. A teprv v neděli masopustní Čechové vrátili se do Čech.

Verze K:

Pak léta narozenie syna božieho 1430, ten týden před Božim narozením, mnozí Čechové a Moravané sebravše se velmi silně, i jeli vojensky do Míšně mstit jelenouov, kteréž sú Míšňané někdy za krále Václava zbili v uoboře před Prahú. A táhli také do jiných zemí skrze Míšeň, příležitích
5 okolo Míšně, kdežto najprvé města Plavna i hradu rychle dobyli sú, neb Plavenský nezdržel smlúvy pražanuom, když ho z vězenie propustili. A tu pohřiechu mnoho lidí zbito jest v městě a město i hrad ohněm vypálili sú.

(BITVA U DOMAŽLIC)

(UDÁLOSTI Z PODZIMU 1436)

O ciesaři.

O ZLEZENÍ VYŠEHRADU A VSKOČENÍ NA NOVÉ MĚSTO
A DO STARÉHO MĚSTA

(VOLBA JIŘÍHO Z PODĚBRAD)

(SMRT LADISLAVA POHROBKA)

(TAŽENÍ K TŘEBÍČI)

ČESKÝ KRÁL BYL U POKOJI

(O PAPEŽI)

BY BYL KRÁL JIŘÍ NA PRVNÍ KNÍŽATA A KRÁLE ČESKÉ
SE ROZPOMÍNAL

(SMRT ROKYCANOVA)

(SMRT KRÁLE JIŘÍHO)

Téhož také dne na židy udeřili a všecko jim pobrali a rathúzy jsú
90 dobře osadili a v noci žoldnéři po městě chodili.

Cronicon Procopii notarii Pragensis

Jde o nedokončenou kroniku novoměstského písaře Prokopa, známého též jako skladatele české veršované kroniky. V latinské kronice, psané od r. 1476, znamená autor i zlomky časových českých satirických popěveků z doby počátků husitských bouří. (O autoru viz podrobněji zde na s. 104.)

Když tedy bylo v Čechách zvěstováno, co se stalo v Kostnici s Janem Husem i Jeronýmem, jejich žáci a následovníci, všichni se sešedše dohromady, nejprve posvěti památku zemřelých, potom složí jejich historii s hymny, prózami i kantiky a oslavují jejich svátek každoročně až do dneška. A laikům složili českou píseň *V nádeji boží mistr Hus Jan*, kterou i s jinými písněmi proti papeži a svaté církvi boží zpívají v kostelích, v krčmách, i žáci po domech na vzpomínku. Mezitím byl skoro po dvě léta interdikt pro mistra Jesenice, doktora, po celé Praze i na Hradě pražském: jen na Hod boží velikonoční a podobně na Hod boží svatodušní se sloužila mše, na žádné jiné dny se však bohoslužba nekonala, takže věrní katolíci byli nuceni na mše chodit ven z Prahy, do Psár, do Ovence, k blahoslavené Panně za Prahou pod Vyšehradem a do Buben; těm se viklefovci posmívali říkajíce: „*Na pes, na hovnec, na buben.*“

Ovšem tato exkomunikace byla věřicím k největší škodě, neboť Čeněk z Veliše, tehdy nejvyšší purkrabí Hradu pražského a poručník statků pána z Rožmberka, zjednal jakéhosi Heřmana, světícího biskupa, jenž mnoho žáků vysvětil na Lipnici, hradu téhož Čenka; ti, přišedše do Prahy a do rozličných míst království, podávali lidu laickému pod obojí způsobou, v českém jazyku zpívali i četli mše. Množství lidu začalo se k nim přiklánět, a tak vyhnavše z kostelů zákonné faráře, uvedli tam, sami laici, své kněží.

A týž Čeněk na statcích svých i na statcích pána z Rožmberka, odstraniv zákonné kněze, usadil tam tytéž své kněze, o nichž říkal kněz Tršek:

*Světili se na Lipnici,
budú z nich kati, biřici.*

- 25 Dále: Čeněk kázal kněži světili v Lipnici,
na hradě učinil jest šermici;
nenie kto rozvadě.
Velikéf je znamenie
země zkaženie.

- 30 Což se i stalo: neboť tíž kněží později svého biskupa, který je vysvětil, utopili; Čeněk však od nich mnoho zlého vytrpěl a velmi litoval, že se postaral o jejich vysvěcení, když potom viděl, jak vypalují kostely a ubíjejí kněží. Stále dále se dělice v sekty jedni počali podávat dětem, druzí však jen starším, jedni zpívat česky, jiní nedávat polibek míru, vodu nesvětit,
35 za zemřelé se nemodlit, nýbrž rouhali se říkajíce:

*Nechte, kněžie, rekviem,
spravujte se zákonem atd.*

- Tu Němci z Drážďan, kteří měli školu na Novém Městě vedle Černé růže, zvláště Petr, jenž poradil Jakoubkovi přijímání podobojí pro lid,
40 přinesli tabule proti papeži, psané i malované, jak Kristus jede na oslátku a apoštolové ho následují bosí, papež však s kardinály vystupují na mezcích a v šatech nádherných, pravíce k papeži: „Hle, život rozdílný!“ a jiných tabulí více. A tak lid odtáhli od poslušnosti a své sekty rozmnožili, vyloučivše tehdy kněze zákonné.

- 45 Hle, můj Čechu, viz okem zdravé mysli, jaká zla se tehdy stala! Vždyť bylo celé město v sobě rozděleno, ba každý dům: žena proti muži a naopak, otec proti synu, čeládka proti hospodáři. Neboť zpívali viklefovci, skládajíce nové písně proti církvi i katolickým obřadům, svádějíce prostý lid, i naopak katolíci proti nim; o tom je však lépe pomlčet. Král však dělal,

Мартин Кривоустый. Путешествие в Иерусалим.

Дневник оруженосца Ярослава

Мемуары Шашека

Druhého dne po těch zápasech utkal se pan Lev s Janem Žehrovským na dvoře vévody burgundského a srazili se s takovým zápalem, že se panu Lvu zlomilo dřevce o prsa jeho odpůrce, ale ani jeden, ani druhý při tom nárazu nebyl sražen s koně. Potom žádal pan Jan našeho pána, aby směl
15 zlomit dřevce na počest přihlízejících urozených paní a panen. Když k tomu pán svolil, pobodl koně ostruhami a zamířil dřevcem do zdi pod to okno, odkud se díval vévoda s chotí a s druhými vévodkyněmi, a tak mocně vrazil dřevcem do zdi, že kuň při tom nárazu dosedl na zadek. Zatím přiběhlo několik dvořanů vévodových a zkoušeli, zda snad není pan Jan ke koni
20 přivázán, že s něho při tak prudkém nárazu nespádl. Tu však on podruhé pobodne koně a zlomí dřevce, aniž se dost málo poranil. Velmi se tomu divili, neboť oni se nepouštějí do klání, leč tak, že jsou mezi soupeři postaveny plaňky. Potom denně chodilo velmi mnoho lidí na to místo a říkali, že to není člověk z toho lidského pokolení, které dnes žije na světě, nýbrž
25 z potomstva starověkých obrů.

Оломоуцкие рассказы (1482)

Počíná se pravenie velmi pěkné, divné i hrozné o jednom židu, ještě tělo božie přijímal u Veliký čtvrtek s věrnými křesťany, a co jest pán buoh skrze to divného učinil s tím židem.

Tuto se píše div o dvou prázdnú ženú, kteréžto vyšedše na pole i chtěly hříechy páchati, s kým by mohly.

Tuto se píše, kterak jedna žena s svým mužem byla převelmi zle a on nevěda, co sobě učiniti, i ukradl z kostela tělo božie a pochoval v truhle.

Tuto se píše, ještě jeden měštěnin bohatý měl jediného syna ve všem rozpustilého; a když měl umřieti, i zpovídal se svých hříechuov, ale neprávě.

Tuto se píše o jednom římském měštěninu, kterýžto byl živ smilně a nespravedlivě a potom, leže na smrtné posteli, chtěl, aby jemu pán buoh hříechy odpustil.

Tuto se píše o jednom faráři, kterýžto panně Mariji na každý pátek slavně nešpor zpíval.

Tuto se píše o jednom muži velmi bohatém, kterýž měl svatého Tomáše u veliké poctivosti.

Tuto se píše o jednom žáku jménem Štěpánovi, kterak jest byl u veliké hříechy upadl. Ale že slúžil světě Mandaleně nábožné, i uprosila jemu milost u pána boha.

Tuto se píše o jednom člověku, jménem Urbanu, velmi bohatém, kterýžto slúžil nábožně mnohá léta panně Mariji a potom všecko sbožie rozdal pro pána boha.

Tuto se píše o jednom žáku dospělém v umění a vzácném, kterak se byl poručil svatému Dominiku, chtě rád vstúpiti v ten řád svatého Dominika.

Tuto se píše o jednom bohatém člověku, kterýž slúžil rád panně Mariji a byl živ velmi nešlechtně a potom se jest kál.

Tuto se píše o jednom muži, ještě měl pannu Mariji u poctivosti, co se jest divného přihodilo.

Tuto se píše o jedné ženě, která se jest smilstvem zapálila proti synu svému a přebývala s ním, až i počala synem.

Tuto se píše o jednom lichovníku, kterýžto mnohá léta lichvil a potom se zpovídal a bohu se dostal.

Tuto se píše o jedné panně rozprávka velmi krásná a ta panna biesie dnú zlámaná a nemohla sebu nikam hnúti, ale umysl měla, že chtěla ráda pánu bohu slúžiti, když by zdráva byla.

Tuto se píše o jednom mládenci, ještě byl upadl u veliké hříechy, a kterák pán böh jemu ty hříechy divně odpustil.

Tuto se opět o jednom mládenci píše divná rozprávka.

Tuto se píše o jednom rytieři, ještě s svú vlastnú sestru přebýval a potom se zpovídal. I byl k němu kněz přišel s božím tělem i nechtěl jemu dáti, leč by toho hříechu se odpověděl. A on velmi jsa rozpálen v tom milování, nemohl toho spustiti s mysli své.

Tuto se píše o jedné jeptišce, kterážto chtěla ráda svůj stav proměnit i nemohla jeho nikoli proměnit.

Tuto se opět píše o jedné jeptišce řeč velmi pěkná, kterážto chtěla jest vyjiti z kláštera, nemohúci v něm býti pro zapálenie smilnosti těla.

Tuto se píše o jednom císaři římském řeč velmi krásná.

Tuto se píše o jednom rytieři rozprávka.

Tuto se píše jiný div a velmi pěkný o jednom knězi nábožném.

Tuto se píše rozprávka o jednom mládenci velmi pěkná.

Tuto se píše o jednom žáku, jenž panně Mariji slúžil, co se divného i stalo.

Tuto se opět píše pěkná rozprávka o Jidášovi, kterýžto jest zradil pána Krista.

Tuto se píše o jedné ženě nábožné, kterak jest svůj stav proměnila a proměnivši i nechtěla se káti a potom se do pekla dostala.

Tuto se píše o jednom člověku, kterak jeho na šibenici vedli a kterak panna Maria nedala jest jemu tú smrtí sjíti.

Tuto se píše o jednom pohanu, ješto se byl pokřtil, co se jemu divného přihodilo jednu chvíli.

Tuto se píše rozprávka velmi pěkná o jednom rytieři jménem Julianovi, ješto jemu bylo mluveno od jelena, když na lov jel.

Tuto se píše o jedné prázdné ženě rozprávka velmi pěkná a divná.

Tuto se píše opět jiná rozprávka pěkná.

Tuto se píše div, kterak se pán buoh ukázal svatému Augustinovi.

Tuto se píše o svatém Křištoforu řeč velmi pěkná.

Tuto se píše rozprávka velmi pěkná o jedné babě čarodějně, jenž bieše horšie než črt. A ta jest manžely dobré v nenávist uvedla.

Вальтер и Гризельда

Рудольф и Бризельда

Прекрасная хроника о Яне Жижке, челядине короля Вацлава

Když se jest psalo léta od narozenie syna božieho 1410, povstal jest tehdy mistr Jan Hus i jal se kázati a lid tuze z hřiechuov trestati. Tehdy duchovní lid velice jeho jest chválil řkúce, že duch boží z něho mluví. A když se pak jal kázati na kněžstvo, dotýkaje najvyššího papeže až do najmenšího kněze, i na jich pýchu i na lakomstvie, na svatokupečstvie i na kuběnářstvie, a aby kněží světsky nepanovali a zbožie nedržali, a také jest kázal, že má tělo božie a krev boží pod obojí zpuosobú rozdávána býti lidu obecnému, tehdy se jest kněžstvo proti němu zbuřilo a řkúce, že jest veň již ďábel vstúpil a že jest kacieř. A to se dalo v království Českém za krále Vácslava, syna ciesaře Karla, a za arcibiskupa kněze Zbyňka.

A když se jest psalo léta 1415, tehdy jest sbor kněžstva najvyššího obeslal mistra Jana Husi, aby k nim jel za glejtem do Konstanci; a on jel s mistrem Jeronýmem za glejtem krále Zigmundovým, krále uherského. A když jest do Konstancie přijel a někteří páni s nim čeští, tu jsú jej v Konstanci jali, a kněžstva zbavivše, najvyšší kněžstvo na smrt jsú ho odsoudili. A při tom odsuzování král Zigmund seděl na soudě, a jsa glajtovníkem. I kázali jsú jeho upáliti i mistra Jeronýma také, ale po roce po něm. A to se stalo za arcibiskupa kněze Konráda.

Спасибо за внимание!